

Qorti tal-Appell
(Kompetenza Inferjuri)
Imhalled Anthony Ellul

Appell numru: 132/2016/1

Antonella Calleja (appellata)

vs

Catherine Grech (appellanti)

30 ta' Lulju 2019.

1. Fit-13 ta' Ġunju 2016 l-attriċi ipprezentat kawża fil-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kontra l-konvenuta għall-ħlas ta' servigi allegatament reżi minnha lil Giovanna Bugeja (omm l-istess Catherine Grech) li mietet fl-14 ta' Awwissu 2010.
2. Fis-sentenza tagħha tal-31 ta' Jannar 2019, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta):
 - (i) Ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-konvenuta li l-azzjoni hija preskritta skont l-Artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili. Għalkemm osservat li Giovanna Bugeja mietet fl-14 ta' Awwissu 2016 (*recte*: 2010) u l-azzjoni giet intavolata fit-13 ta' Ġunju 2016, irriteriet li l-perjodu preskrittiv kwinkwennali gie interrott bl-ittra ufficjali tal-20 ta' April 2015¹;
 - (ii) Ċaħdet it-tieni eċċezzjoni preliminari tal-konvenuta li l-ġudizzju ma kienx integru għaliex hija eredi flimkien ma' ħuha Patrick Bugeja tal-wirt tad-defunta Giovanna Bugeja, liema wirt kien għadu ma giex diviż; u
 - (iii) Wara li għamlet is-segwenti kunsiderazzjonijiet:

¹ Kopja tal-ittra ufficjali a fol 13.

3. Jirriżulta mill-assjem tal-provi, li r-rikorrenti, illi kellha xogħol tagħha bħala "Beauty Therapy" u illi kienet tgħix flimkien mal-ġenituri tagħha, bdiet relazzjoni ma' Patrick Bugeja u, sabiex tkun tista' tqatta' aktar ħin miegħu in vista tal-fatt illi kellu jdur ma' ommu Giovanna Bugeja, illi ma tantx kienet tiflaħ, għażlet li tmur tgħix flimkien miegħu fid-dar ta' Giovanna Bugeja għall-ħabta ta' Ġunju 2009.
4. Jirriżulta illi, bħala riżultat ta' tali għażla, r-rikorrenti bdiet tieħu ħsieb lil Giovanna Bugeja fil-mard tagħha u kienet punt ta' referenza importanti għall-istess Giovanna Bugeja, illi saħansitra oħtha Lourdes Borg, li xehdet quddiem din il-Qorti, ikkonfermat illi riditha dejjem ħdejjha.
5. Jirriżulta wkoll illi, riżultat ta' tali deċiżjoni, r-rikorrenti spiċċat kellha tibda' tnaqqas fix-xogħol tagħha, u di fatti, fis-sena 2009, hija rreġistrat ftit anqas minn erbat elef ewro (€4,000) fi qligħ mis-sena preċedenti, filwaqt illi fis-sena 2010, il-qligħ reġa' niżel b' elf ewro oħra (€1,000).
6. Jirriżulta, mill-provi prodotti kemm fil-kawża odjerna, kif ukoll fil-kawża nru 310/15 istitwita minn Patrick Bugeja fil-konfront tal-intimata, illi omm l-intimata, Giovanna Bugeja, bil-ftit flus illi kellha kienet tħallas lil Lourdes Borg madwar €200 fix-xahar għall-ikel, u kienet anke tgħaddi mal-€120 fix-xahar lil omm Antonella talli kienet tgħinha wkoll fl-ikel u ħasil.
7. Jirriżulta wkoll illi r-rikorrenti, illi kellha taħriġ ta' careworker, kienet tipprovdi għajjnuna bħala careworker lil Giovanna Borg (recte: Bugeja) liema għajjnuna ċertament kienet tiswa flejjes konsiderevoli lill-werrieta kieku ngagġaw servizz ta' persuna oħra, u għalhekk ir-rikorrenti jistħoqqilha illi tingħata kumpens mensili tax-xogħol illi hija kienet għamlet.
8. Jirriżulta wkoll illi, fuq medda ta' sentejn, ir-rikorrenti tilfet profitt ta' amdwar ħamest elef ewro (€5,000) liema profitt, għalkemm mhux garantit, ċertament kienet tiġġenera in vista tax-xogħol illi kienet tagħmel ta' "Beauty Therapist", liema xogħol, fis-socjeta' tagħna ta' llum jiġġenera xogħol kontinwu u garantit.
9. Jirriżulta għalhekk, illi jkun opportun illi parti mill-profitti illi hija tilfet ikunu lilha kkompensati ukoll.

ċaħdet it-tielet eċċezzjoni tal-konvenuta li t-talba hija infondata fil-mertu, u kkonkludiet li l-attriċi effettivament kellha jedd titlob kumpens għas-serviġi rezi minnha għall-perjodu mill-14 ta' Ġunju 2009 sal-14 ta' Awwissu 2010 u f' dan ir-rigward illikwidat l-ammont ta' **€2,800** (€200 għal 14-il xahar); u kumpens għat-telf ta' qligħ generat min-negozju fuq perjodu ta' sentejn, u f'dan ir-rigward illikwidat l-ammont ta' **€2,000**.

3. Konsegwentement ikkundannat lill-konvenuta tħallas lill-attriċi s-somma ta' **€4,800**.
4. B'rikors preżentat fil-15 ta' Frar 2019 il-konvenuta appellat mis-sentenza. L-aggravji huma:-

- (i) L-ittra ufficjali tal-20 ta' April 2015 (1420/2015) ma kinitx intiza biex tinterrompi l-preskrizzjoni u għalhekk l-azzjoni hija preskritta;
 - (ii) L-ewwel qorti għamlet interpretazzjoni ħażina tal-Art. 2156(f) tal-Kap 16;
 - (iii) Il-gudizzju mhux integru għaliex il-kawża ma saritx ukoll fil-konfront tal-eredi l-ieħor Patrick Bugeja (fu l-konvenuta);
 - (iv) L-ewwel qorti marret *extra petita* in kwantu ikkundannata tħallas kumpens għal telf ta' profitti; u in oltre naqset milli tiegħu in kunsiderazzjoni l-benefiċċji li l-attriċi kienet qegħda tgawdi, liema benefiċċji jimmeritaw riduzzjoni tal-kumpens.
5. Fit-12 ta' Marzu 2019 l-attriċi wiegbet u tat ir-raġunijiet għalfejn din il-qorti għandha tiċhad l-appell.

L-ewwel aggravju.

6. Din il-kawża kienet qegħda tinstema' mal-kawża 310/2015 fl-ismijiet "*Patrick Bugeja vs Catherine Grech*", deciza wkoll illum. F'dik il-kawża ukoll l-attur (partner tal-attriċi) talab lill-qorti sabiex tikkundanna lill-konvenuta (oġtu) biex tħallsu kumpens għas-serviġi li ta lill-ommmhom matul is-snin. Kawzi li saru wara l-kawzi ta' jattanza bin-numri 446/2015 ("*Catherine Grech vs Antonella Calleja*") u 447/2015 ("*Catherine Grech vs Patrick Bugeja*"). Il-kawzi ta' jattanza kienu saru in segwitu għall-ittri ufficjali li għamlu l-attriċi (1420/15 datata 20 ta' April 2015) u Patrick Bugeja (1467/15 datata 23 ta' April 2015) kontra Catherine Grech għall-ħlas ta' serviġi li huma allegatament taw lil Giovanna Bugeja.
7. Il-konvenuta tagħmel aċċenn għas-sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili² fil-kawża ta' jattanza 447/2015 ("*Catherine Grech vs Patrick Bugeja*"), u senjatament fejn il-Prim'Awla osservat li fl-ittra ufficjali relattiva (tat-23 ta' April 2015) ma ssemmiex li l-att kien qed jiġi pprezentat sabiex tinkiser il-preskrizzjoni u għalhekk ma setgħetx tikkonkludi li l-ittra saret għall-fini ta' konservazzjoni ta' dritt. Il-konvenuta tenfasizza li t-test tal-ittra ufficjali ta' Patrick Bugeja tal-23

² deciza fil-15 ta' Lulju 2015

ta' April 2015 huwa identiku għal dak tal-ittra uffiċjali tal-attriċi tal-20 ta' April 2015, u konsegwentement targumenta li ladarba tali test gie dikjarat bħala li mhux suffiċjenti biex jikkonserva dritt, l-ittra uffiċjali tagħha ma tistax titqies li sservi għall-finijiet ta' interruzzjoni tal-preskrizzjoni.

8. Irrispettivament minn x' qalet il-Prim'Awla fis-sentenza tal-kawża ta' jattanza 447/2015 il-liġi stess fl-Artikolu 2128 tal-Kodiċi Ċivili tipprovdi li ittra uffiċjali effettivament tikser il-preskrizzjoni. Mhemm xejn fil-liġi li sabiex tinkiser il-preskrizzjoni, fl-ittra uffiċjali jrid jissemma espressament li l-ittra uffiċjali saret sabiex tikser il-preskrizzjoni.
9. Għaldaqstant, tiċhad l-ewwel aggravju.

It-tieni aggravju.

10. L-ewwel qorti illikwidat kumpens għal servigi rezi mill-attriċi għall-perjodu mill-14 ta' Ġunju 2009 (meta l-attriċi marret tabita fid-dar ma' Giovanna Bugeja) sal-14 ta' Awwissu 2010 (meta mietet l-istess Giovanna Bugeja). Għalkemm osservat li l-attriċi pprezentat il-kawża fit-13 ta' Ġunju 2016 qieset li l-ittra uffiċjali tal-20 ta' April 2016 interrompiet il-preskrizzjoni peress li kienet ipprezentata qabel għaddew ħames snin mid-data tal-mewt ta' Giovanna Bugeja.
11. Madankollu l-ġurisprudenza hi ċara fis-sens li l-preskrizzjoni xorta sseħħ minkejja li s-servigi jkunu kontinwi. L-ewwel qorti naqset li tapplika dak li qalet il-Prim Awla fis-sentenza **Agostino Pace et vs Antonio Agius** tas-17 ta' Jannar 1955 (Vot XXIX.ii.515), sentenza li l-ewwel qorti stess irreferiet għaliha. Il-Prim' Awla qalet li l-fatt li jkunu qegħdin jingħataw servigi b'mod kontinwu, dak il-fatt ma jksirx il-preskrizzjoni:

"B'dan li l-kontinwita` jew reiterazzjoni tas-servigi jew somministrazzjonijiet ma tissospendix il-bidu jew il-kors tal-preskrizzjoni, u lanqas ma timporta, għalkemm aċċettata mid-debitur, interruzzjoni tal-preskrizzjoni tal-kreditu għas-servigi jew somministrazzjonijiet anterjuri. Għaliex l-att ta' persuna li taċċetta mill-ġdid il-prestazzjonijiet ma jistax iwassal għall-ammissjoni

ta' debitu dwar prestazzjonijiet anterjuri, jew għal rikonoxximent ta' drittijiet dwar dawk il-prestazzjonijiet anterjuri, jew għal xi rinunzja għall-preskrizzjoni tad-dritt naxxenti minn prestazzjoni anterjuri."

12. L-ittra uffiċjali tal-20 ta' April 2015 setgħet isservi biss biex tikser il-preskrizzjoni fir-rigward ta' servigi li ingħataw lil Giovanna Bugeja sa ħames snin qabel. **Peress li Giovanna Bugeja mietet fl-14 ta' Awwissu 2010, il-perjodu li mhuwiex milqut mill-preskrizzjoni hu mill-20 ta' April 2010 sal-14 ta' Awwissu 2010.** L-azzjoni għall-perjodu ta' qabel l-20 ta' April 2010 kienet diġà preskritta fil-ġurnata li l-attriċi pprezentat l-ittra uffiċjali. Inltre mhemmx provi li wara l-mewt ta' Giovanna Bugeja (14 ta' Awissu, 2010) kien hemm xi interruzzjoni tal-preskrizzjoni qabel l-ittra uffiċjali fuq imsemmija. Inltre, il-konvenuta dejjem ċaħdet li l-attriċi għandha jedd titħallas għal xi servigi.

It-tielet aggravju.

13. Il-konvenuta ilmentat ukoll bil-fatt li l-ewwel qorti ċaħdet it-tieni eċċezzjoni tagħha li l-ġudizzju mhux integru għaliex l-azzjoni ma saritx ukoll kontra ħuha Patrick Bugeja, li hu wkoll werriet ta' ommhom Giovanna Bugeja. L-ewwel qorti irriteniet li kien fl-interess tal-konvenuta li titlob li ħuha jissejjaħ fil-kawża bħala wieħed mill-eredi ta' ommhom. Madankollu l-ewwel qorti kellha s-setgħa li *ex officio* tordna li Patrick Bugeja jissejjaħ fil-kawża, iktar u iktar in vista' tat-tieni eċċezzjoni. Ordni li faċilment setgħet tingħata fil-bidunett tal-proċediment.
14. Pero' ovvjament, il-konvenuta tista' tiġi mgiegħla tagħmel tajjeb għas-sehem tagħha mill-wirt u mhemmx bżonn li l-attriċi tħarrek ukoll lil Patrick Bugeja.
15. Jidher li dwar dan ukoll l-ewwel qorti ħadet żball fis-sens li ma qisitx li l-konvenuta mhijiex l-unika werrieta ta' Giovann Bugeja. Dan minkejja li fit-tieni eċċezzjoni l-konvenuta qalet li mhijiex l-unika werrieta ta' Giovanna Bugeja. Inltre, fin-nota ta' sottomissjonijiet il-konvenuta ressqet argument f'dak is-sens (ara raba' paragrafu). Argument li minn qari tas-sentenza tal-ewwel qorti jindika li l-ewwel qorti ma kkunsidratx.

16. Pero' dan kollu jsir irrilevanti wkoll minhabba dak li ser jinghad hawn taht.

Ir-raba' aggravju.

17. In vista ta' dak li diga qalet il-qorti, fil-mertu jibqa' rilevanti biss il-perjodu bejn **I-20 ta' April 2010 sad-data tal-mewt ta' Giovanna Bugeja – I-14 ta' Awwissu 2010**, cioe` **ftit inqas minn 4 xhur**, perjodu li fih Giovanna Bugeja kienet rikoverata l-isptar.

18. L-attrici xehdet dwar dak kollu li kienet taghmel ma' Giovanna Bugeja, u dwar kemm kellha tnaqqas mill-hin tal-hanut taghha sabiex tiehu hsiebha.

19. Patrick Bugeja xehed li:

"Niftakar tajjeb li qabel il-mewt taghha, ommi kellha taghmel perjodu kontinwu l-isptar. Dan il-perjodu kien ta' aktar minn xahar. F' dak iz-zmien, jiena u Antonella konna nqattghu hafna hin ma' ommi. Sa dak iz-zmien ommi kienet tilfet id-dawl t'ghajnejha kompletament, u hi kienet trid li jkollha lil xi hadd hdejha sabiex jaghtiha l-ikel, u jaghmliha kumpanija.

F' dak iz-zmien li ommi ghamlet l-isptar, apparti l-ispejjez ta' medicini, jiena u Antonella konna qeghdin nonfqu spejjez ghall-parkegg, liema spejjez kienu qeghdin jammontaw ghal madwar tmien mitt ewro (€800) f' hames xhur."

20. Mhemmx provi indipendenti li jikkoraboraw dak li xehed Patrick Bugeja. Lanqas l-attrici stess ma tat dik il-verzjoni. Il-qorti hi iktar tal-fehma li meta Giovanna Bugeja ddahhlet l-isptar ma kienx il-każ li wiehed baqa' jiehu hsiebha bhal qabel, izda pjuttost li tmur tara u taghmel hin hdejha. Wara kollox Giovanna Bugeja kienet qeghda l-isptar ghall-kura.

21. Din il-qorti tqis li ghalkemm l-attrici kienet barranija ghal Giovanna Bugeja, madanakollu kienet is-sieħba ta' binha Patrick Bugeja. Ftit wara li bdew joħorgu flimkien marret tgħix miegħu sabiex tagħtih daqqa t'id. Ovvjament dan għamlitu minhabba li r-relazzjoni ta' bejniethom kienet waħda serja, tant li baqgħu

flimkien u għandhom ukoll tifla³. Ċertament allura li hemm l-element ta' *familiaritatis causa*. Ovjament dan il-fatt waħdu ma jcaħħadx persuna milli titlob ħlas ta' kumpens għas-serviġi li tkun tat.

22. Madankollu meta tqies li l-perjodu rilevanti hu dak meta Giovanna Bugeja rikoverata l-isptar u baqgħet hemm sakemm mietet, il-qorti mhijiex tal-fehma li hemm biżżejjed provi li jista' jwassluha sabiex tikkonkudi li l-attriċi kienet qegħda tagħti serviġi lil Giovanna Bugeja. L-attriċi stess fl-affidavit ma tatx dettalji ta' dak li suppost għamlet għal Bugeja fl-aħħar ftit xhur ta' ħajjitha. Il-fatt li kienet tmur iżżurha u tqatta' ħin ħdejjha mhuwiex biżżejjed biex jintitolaha għall-kumpens. Wara kolloxx kienet qegħda tagħti wkoll appoġġ lil Patrick Bugeja fi żmien diffiċli għalih meta kien evidenti li ma kienx hemm tama li ommu ser tgħix fit-tul, u mill-file mediku stess jirrizulta li f'nofs ix-xahar ta' Lulju kienet ittiegħdet id-deċiżjoni li l-pazjenta tingħata *palliative care* biss.
23. Kwantu għall-flus li setgħet nefqet f'xiri ta' biljetti ta' parkeġġ, il-kawża tal-lum hi għall-ħlas ta' kumpens għall-ogħti ta' serviġi. Kwalsiasi pretensjoni għar-rimbors ta' spejjeż mhijiex inkluża fit-talba tal-attriċi.
24. Finalment din il-qorti taqbel mal-konvenuta li l-ewwel qorti ddeċidiet *ultra petita*. L-ewwel qorti illikwidat kumpens għal telf ta' qligħ wara li qalet li f'perjodu ta' sentejn l-attriċi tilfet mal-ħamest elef ewro fi qligħ generat min-negożju tagħha. Fir-rikors promotur l-attriċi talbet il-ħlas ta' somma flus "... kif likwidata minn din l-Onorabbli Qorti rappreżentanti serviġi reżi mir-rikorrenti fil-konfront tal-mama tiegħek Jane Bugeja, illum defunta". Telf ta' qligħ m'għandux x'jaqsam ma' kumpens għas-serviġi.

³ "Illum il-ġurnata Antonella għadha l-għarusa tiegħi, u għandna tifla ta' sentejn u nofs" (Affidavit ta' Patrick Bugeja).

Għal dawn il-motivi din il-qorti:-

- 1. Tiċhad l-ewwel aggravju;**
- 2. Tilqa' t-tieni aggravju u konsegwentement tvarja s-sentenza tas-27 ta' Ġunju, 2016 fis-sens li:-**
 - i. tilqa' l-ewwel eċċezzjoni tal-preskrizzjoni għal dak li jirrigwarda l-perjodu ta' qabel l-20 ta' April 2010; u**
 - ii. tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tal-preskrizzjoni in kwantu tirreferi għall-perjodu mill-20 ta' April 2010 sad-data tal-mewt ta' Giovanna Bugeja.**
- 3. Tiċhad it-tielet aggravju.**
- 4. Sa fejn kompatibbli ma' dak li ngħad hawn fuq tilqa' l-aggravju dwar il-meritu u filwaqt li tħassar is-sentenza tal-31 ta' Jannar, 2019, tilqa' l-eċċezzjoni fil-meritu tal-konvenuta sa fejn kompatibbli ma' dak li ngħad hawn fuq u tiċhad it-talba tal-attriċi.**

L-ispejjeż taż-żewġ istanzi għandhom jinqasmu in kwantu għal 15% a karigu tal-konvenuta appellanti u l-kumpliment a karigu tal-attriċi appellata.

Anthony Ellul.